

היסטוריה – חינוך חרדי

סמלי שאלונים: 30281 ו-30274

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.

הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

א. תנועות ושיטות בעם ישראל במאה ה-18 ובמאה ה-19	
√	א.3. מזרח אירופה <u>תנועת החסידות</u> - מצב היהודים במזרח אירופה ערב תנועת החסידות - ה"בעל שם טוב" – מייסד תנועת החסידות - יסודות ועקרונות של תנועת החסידות
	- מפצי החסידות: - רבי דוב בער – המגיד ממזריטש - רבי אלימלך מליז'נסק - רבי יעקב יוסף – התולדות יוסף - רבי לוי יצחק מברדיצ'ב - רבי שניאור זלמן מלאדי - רבי נחמן מברסלב
X	שושלת חסידית אחת מן החסידויות האלה: גור, קרלין, חב"ד, ברסלב, ויז'ניץ, בעלז, צאנז – ייחודיות ואישים מרכזיים
√	ב. הגר"א: דרכו, מורשתו ותלמידיו: - בנו רבי אברהם - רבי חיים מוולוז'ין - רבי מנחם מנדל משקלוב - רבי ישראל משקלוב
	עולם הישיבות החדשות - וולוז'ין – אם הישיבות: תולדותיה, אישים בתקופות שונות: רבי יצחק מוולוז'ין, הנצי"ב – רבי נפתלי צבי ברלין ורבי חיים סולובייצ'יק - סגירת ישיבת וולוז'ין
X	תולדות אחת הישיבות החדשות לאחר סגירת ישיבת וולוז'ין עד שנת תש"י: מיר, טלז, סלבודקה, פוניבז'
√	ג. תנועת המוסר - מהות התנועה והרקע להקמתה - רבי ישראל מסלנט – דרכו ופעולותיו - זרמים בתנועת המוסר: קלם, נוברדהוק, סלבודקה

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'✓'.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

ב. ארץ-ישראל – ארץ הקודש – ישן מול חדש	
✓	ב. 1. המצב בארץ-ישראל בשנים ת"ק-ת"ר (1740–1840) 1. מעמדה של האימפריה העות'מאנית – דפוסי שלטונה - מעמד היהודים על פי תנאי עומר וחוק הקפיטולציות 2. האוכלוסייה היהודית - העדה הספרדית - העדה האשכנזית – עליות חסידים, עליית תלמידי הגר"א - עליית הרבנים מארצות המזרח: האור החיים והרש"ש - ביטול האיסור על ישיבת האשכנזים בירושלים - אישים ופועלם – רבי חיים יוסף דוד אזולאי – החיד"א – רבי מנחם מנדל מוויטבסק – רבי ישראל משקלוב
✓	ב. 2. ארץ-ישראל בשנים ת"ר-תרע"ד (1840–1914) א. היישוב היהודי בירושלים - הגידול באוכלוסייה - העליות מאירופה ומצפון אפריקה
X	- העליות מגרמניה ומהונגריה - התגברות העלייה ממזרח אירופה ב. הכלכלה - הכוללים וכספי החלוקה - הוועד הכללי – כנסת ישראל, ירושלים - פקו"א (פקידים ואמרכלים) - התפתחות הדפוס והעיתונות
✓	ג. משה מונטיפיורי ופעולותיו ד. היציאה מן החומות - גורמים, קשיים, יוזמות - שכונות חדשות בירושלים: משכנות שאננים, נחלת שבעה, מאה שערים - ההתיישבות ברחבי הארץ: ראש פינה ופתח תקווה
✓	ה. מוסדות החינוך בירושלים: התמודדות עם חדירת ההשכלה ופעילות המיסיון - מוסדות: עץ חיים, חיי עולם, דורש ציון, בית התומים דיסקין - חדירת ההשכלה: למל, אוולינה דה רוטשילד, בתי יתומים - המאבק על החינוך המקורי - פעילות המיסיון על רקע קשיי פרנסה, בריאות ודיור והמאבק נגד המיסיון
X	ו. מנהיגי היישוב ופעולותיהם - רבי שמואל מסלנט - רבי יהושע לייב דיסקין – הרב מבריסק - הרב יוסף חיים זוננפלד - רבי יעקב שאול אלישר – היש"א ברכה - רבי אברהם חיים גאגין – החכם באשי

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√ .
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X .

√	ז. היווצרות היישוב החדש • העלייה הראשונה • עליית חובבי ציון • המושבות הראשונות – הקשיים – תרומתו של הברון רוטשילד – שיטת הפקידות, נזקה הרוחני ותגובת גדולי ישראל (פולמוס השמיטה) ח. העלייה השנייה • התיישבות שיתופית • ייסוד תל אביב • עליית התימנים • מלחמת השפות ומסע התשובה
√	ג. ארץ-ישראל תחת שלטון המנדט הבריטי ג. 1. רקע: כיבוש ארץ-ישראל על ידי הבריטים במלחמת העולם הראשונה ג. 2. ארץ-ישראל בתקופת מלחמת העולם הראשונה • סבלו של היישוב היהודי בארץ-ישראל • חלקו של היישוב היהודי במאמץ המלחמתי • הצהרת בלפור: מניעים, תוכן, השלכות, דעת גדולי ישראל
√	ג. 3. יחסי יהודים-בריטים-ערבים בתקופה שבין שתי מלחמות העולם א. מעבר בין משטר צבאי לשלטון אזרחי • ועד הצירים • ראשית תקופת הנציבים • המנדט ומשמעותו
√	ב. הסלמה ביחס הערבים ליהודים: פרעות תר"פ-תרצ"ו ג. החרפת המדיניות הבריטית עד לספר הלבן השלישי: • ועדות חקירה • הספרים הלבנים
X	ד. תגובות והתמודדות של היישוב היהודי • התפתחות המחתרנות • ראשית ההעפלה • חומה ומגדל
√	ג. 4. התפתחות היישוב היהודי בין שתי מלחמות העולם א. העלייה השלישית, הרביעית והחמישית – בכל עלייה: • גורמים • מאפיינים • שמות (שלושה יישובים ושני מפעלים ו/או מוסדות בכל עלייה) • תרומתם והשפעתם על התפתחות היישוב בארץ-ישראל מתוך הדגשת התרחבות היישוב החרדי

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".

הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

√	ב. הקמת מוסדות הנהגת היישוב היהודי בארץ-ישראל והפעילות לשמירת הצביון היהודי • מוסדות כנסת ישראל והוועד הלאומי • רבנות ירושלים • חוקת הקהילות • הרבנות הראשית • הסוכנות היהודית – אישורי עלייה • חינוך • אישים ופועלם: - הרב שלמה אליעזר אלפנדרי – ה"סבא קדישא" - הרב אברהם יצחק הכהן קוק - יעקב ישראל דה האן - רבי משה בלוי
√	מלחמת השחרור – תש"ח • שלב ראשון: מן ההצבעה באו"ם ועד הכרזת העצמאות: - מצב היישוב היהודי (קשיים כלכליים, מורליים, ביטחוניים ומדיניים) - המאבק על ירושלים ועל הדרך אליה - המפנה הראשון – מבצע נחשון - נפילת העיר העתיקה • שלב שני: מהכרזת המדינה ועד הסכמי שביתת הנשק: - חידוש פלישת צבאות ערב - ההתארגנות בהפוגה הראשונה - השינויים במערכה בקרבות עשרת הימים - מבצעים אחרונים לשחרור הנגב (לדוגמה: מבצע יואב, מבצע עובדה) - הסכמי שביתת הנשק
ד. יהדות התפוצות	
√	ד.2. אנטישמיות מודרנית בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 • הגדרת המושג "אנטישמיות מודרנית" ומאפייניה • הביטויים וההפצה של האנטישמיות המודרנית א. <u>אנטישמיות פוליטית</u>: - מפלגות - תעמולה - ספרות ועיתונות - קונגרס האנטישמים ב. <u>עלילות דם</u>: - עלילת דמשק - משפט בייליס - משפט דרייפוס - הפרוטוקולים של זקני ציון
X	- טיסה אסלר

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

√	ד. 5. יהדות ארצות האסלאם (תימן, עיראק, מרוקו) א. <u>מצבם המדיני של היהודים בארצות האסלאם – חוקי עומר ויחס השלטונות</u> ב. <u>מצבם הכלכלי – עיסוקי היהודים</u> ג. <u>מצבם הרוחני:</u> • המבנה הקהילתי והחיים בקהילה • החינוך • השפעת התרבות האירופית – חדירת "אליאנס" (כל ישראל חברים) והמאבק נגדו • שליחי דרבנן, עליות לארץ-ישראל ד. <u>גדולי ישראל ופעולותיהם:</u> • תימן: – רבי שלום שבזי – רבי יחיא צלאח – המהרי"ץ – רבי שלום שרעבי – הרש"ש • בבל – עיראק: – ר' עבדאללה סומך – ה"זבחי צדק" – רבי יוסף חיים – ה"בן איש חי" • צפון אפריקה – מרוקו: – רבי רפאל ברוך טולדנו – רבי חיים בן עטר – ה"אור החיים" – רבי יעקב אבוחצירא – "אביר יעקב" • טורקיה: רבי חיים פלאג'י – החבי"ף • מושגים כלליים: חכם באשי, כתר ארם צובא
√	ד. 6. יהדות ארצות הברית א. <u>התפתחות המרכז היהודי בארצות הברית ממחצית המאה ה-19 עד מלחמת העולם הראשונה</u> • המצב הכלכלי, החברתי והרוחני של היהודים בתקופה זו (כולל הזרמים הרוחניים שקמו ביהדות ארצות הברית) • הפעילות לביסוס החינוך היהודי בארצות הברית ב. <u>התפתחות יהדות ארצות הברית מתקופת מלחמת העולם השנייה</u> • הקמת המרכזים הרוחניים • חצרות אדמו"רים: חב"ד, קלויזנבורג, סאטמר, באבוב (נדרשת חצר אחת) • התפתחות עולם הישיבות: רבי אהרן קוטלר ורבי משה פיינשטיין • בית יעקב – הרבנית קפלן • השפעה פוליטית וכלכלית של יהדות ארצות הברית והקמת ארגוני העזרה

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'✓'.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

ה. חורבן יהדות אירופה	
✓	ה. 1. המשטר הנאצי בגרמניה והיהודים עד תרצ"ט (1939) • הנסיבות שהביאו לעליית הנאצים לשלטון בגרמניה והתבססות שלטונם • יהודי גרמניה הראשונים במלכודת: השלבים במדיניות האנטי-יהודית בגרמניה, אוסטרליה וצ'כוסלובקיה בשנים תרצ"ג-תרצ"ט (1933-1939): - תעמולה - תהליכי החקיקה - הבידוד - עידוד הגירה - מעבר לאלימות - ליל הבדולח, משמעותו והשלכותיו • תגובת יהודי גרמניה • התארגנות פנים-יהודית ופנים-קהילתית • עצומת החוגים החרדיים והתמודדות עם גזרת השחיטה • בעיית ההגירה וועידת אוויאן
✓	2. מלחמת העולם השנייה והפתרון הסופי המדיניות נגד היהודים • פולין: כיבוש וחלוקת פולין, מדיניות הגטואיזציה, תנאי החיים בגטאות, יודנראט • הפלישה לברית המועצות וראשית הרצח ההמוני • ועידת ואנזה • מחנות הריכוז וההשמדה • חיסול הגטאות והשילוחים למוות, צעדות המוות • הגירוש ממצרים ואירופה • יהודי צפון אפריקה בתקופת השואה: ג'רבה, לוב • כיבוש הונגריה וגורל היהודים (כולל פעולות הצלה) • שיתוף פעולה של האוכלוסייה המקומית בביצוע ההשמדה
X	מהלכים עיקריים במלחמת העולם השנייה 1939-1945 3. קידוש ה' בחיים ובמוות • קידוש ה' בחיים בגטאות ובמחנות פולין וליטא • הנהגה רבנית: הרב מנחם זמבה, הרבי מפיאסצנה, רבי אלחנן וסרמן • תפילה ולימוד • שו"תים כדוגמאות להתמודדות • סעד ועזרה • שמירה על הצלם היהודי, על הלוח היהודי, על החגים במחנה, על עזרה הדדית
✓	4. דרכי התמודדות • ניסיונות הצלה של קבוצות ויחידים על ידי יהודים: הרב מיכאל דב וייסמנדל, משפחת שטרנבוך, ועד ההצלה של אגו"י בארץ ובארצות הברית • ניסיונות הצלה על ידי לא יהודים - חסידי אומות העולם והעם הדני • הצלת הישיבות (מיר) והאדמו"רים - גור, בעלז וקלויזנבורג • בריחה ליערות (פרטיזנים), החיים במסתור • מרד גטו ורשה • שיקום היהדות החרדית בתום המלחמה, האדמו"ר מקלויזנבורג ופועלו

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

X	5. עמדת העולם החופשי בשאלת הצלת היהודים • עמדת בעלות הברית בשאלת הצלת היהודים • עמדת המנהיגות הציונית • מאמצי עזרה והצלה של היהדות החרדית
√	6. העולם היהודי אחרי החורבן • מחנות עקורים • כיווני הגירה והשאיפה לעלות לארץ-ישראל
ו. מדינת ישראל – מהכרזת המדינה בה' באייר תש"ח עד לאחר מלחמת יום הכיפורים	
√	ו.1. הכרזת המדינה והקמת מוסדות שלטון • פרשיות מרכזיות: השילומים, פרשת קסטנר ומשפט אייכמן • גלי העלייה: א. 1948–1951, ב. 1951–1960 – היקפם ומאפייניהם • הקשיים וההתמודדות בקליטת העלייה: דיור, כלכלה, חברה וחינוך • פתרונות: מדיניות הצנע, מחנות העולים, מעברות, עיירות פיתוח, ישראל השנייה ו.2. המאבק על נפש הילד במחנות העולים • ביטול הזרמנים בחינוך והקמת החינוך העצמאי • בעיית הגיוס וגזרת גיוס הבנות ו.3. היהדות החרדית במדינת ישראל • הסכם הסטטוס קוו • התפתחות החינוך: החינוך העצמאי, חינוך הבנים, חינוך הבנות, ישיבות חדשות • התפתחות מקומות יישוב לציבור החרדי • גדולי ישראל: – רבי אברהם ישעיהו קרליץ – ה"חזון איש" – האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא – רבי עזרא עטייה – "המורה" – רבי דב בעריש ויידנפלד – הרב מטשעבין – רבי יוסף שלמה כהנמן – הרב מפוניבז' – רבי יצחק זאב סולובייצ'יק – הרב מבריסק – רבי ישראל אלתר האדמו"ר מגור – ה"בית ישראל"
√	ו.4. מדיניות חוץ וביטחון של מדינת ישראל עד למלחמת יום הכיפורים <u>הסכסוך הערבי-ישראלי:</u> • <u>מוקדים:</u> בעיית הפליטים, סכסוך המים, בעיית הגבולות, ייסוד הפת"ח, הקמת אש"ף, האמנה הפלסטינית • <u>מלחמות בין ישראל למדינות ערב:</u> מבצע קדש, מלחמת ששת הימים, מלחמת יום הכיפורים – בכל מלחמה: רקע, גורמים ותוצאות

היסטוריה – חינוך חרדי

סמל שאלון: 30282

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.

הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

א. תנועות ושיטות בעם ישראל במאה ה-18 ובמאה ה-19	
X	א. 1. סקירה כללית – רקע למצב היהודים במאות ה-17 וה-18 במזרח אירופה ובמערבה • תהליך האמנציפציה והשפעתו על היהודים • הקשר בין האמנציפציה לתנועת ההשכלה ולמהפכה הצרפתית • הדגמת האמנציפציה בשתי מדינות: צרפת, אוסטריה או הולנד א. 2. היהודים במערב אירופה ובמרכזה <u>ההשכלה</u> • האמנציפציה המדינית והחברתית: הגדרה, השפעה על היהודים ודעת גדולי ישראל • הקשר בין האמנציפציה לתנועת ההשכלה
√	• ההשכלה: מנדלסון ותלמידיו, שיטתם ופעולותיהם להפצת ההשכלה • חוכמת ישראל – רקע, מטרות ואישים • השפעת השלטונות על ההשכלה (לדוגמה: כתב הסובלנות) • השינויים של הרפורמים: סדרי בית הכנסת, חינוך וקהילה, תגובת גדולי ישראל • ועידות הרפורמים ותוצאותיהן, התבוללות ונישואי תערובת • חוכמת ישראל: רקע, מטרות ואישים ב. מאבק גדולי ישראל בהשכלה, באמנציפציה וברפורמה • החת"ם סופר: דרכו ופעילותו, הפרדת הקהילות בהונגריה • הרב הירש: דרכו ופעילותו, הפרדת הקהילות בגרמניה
√	ג. 5. ארץ-ישראל ממלחמת העולם השנייה ועד להקמת המדינה א. <u>הדילמה של היישוב: שיתוף פעולה או מאבק בבריטים בתקופת המלחמה:</u> • שיתוף הפעולה עם הבריטים: – הקמת הפלמ"ח – כ"ג יורדי הסירה – הצנחנים – הבריגדה • המאבק בבריטים: – לח"י והכרזת המרד של ארגון האצ"ל – העפלה: האוניות פטריה וסטרומה
X	ב. <u>הפעילות המדינית לקראת עצמאות מדינת ישראל בשנים 1945–1948</u> • המדיניות של בווין – המשך הספר הלבן השלישי • ועדת החקירה האנגלו-אמריקנית • ועדת האו"ם – אונסקו"פ – כ"ט בנובמבר
√	ג. <u>החרפת המאבק בבריטים בשנים 1945–1948</u> • ההעפלה • ההתיישבות • תנועת המרי העברי ופעילות המחתרות

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

X	ד. 1. מדיניות שנאת ישראל בתקופת שלטון הצארים ברוסיה • גילויי שנאת ישראל: - משפט בייליס - המאות השחורות
√	- תחום המושב - גירוש מן הכפרים - הגבלות פרנסה - קנטוניסטים - גזרת השקולעס - סופות בנגב - פרעות קישינייב - חוקי מאי - גירוש יהודי מוסקבה • ההגירה ההמונית מרוסיה: - סיבות - כיוונים - אופי - קשיי הקליטה במרכזים החדשים • היהודים תחת השלטון הקומוניסטי מ-1917: - מאבק הקומוניזם לעקירת היהדות: הייבסקציה, רדיפות סטלין - תגובת היהודים לרדיפות סטלין ומסירות הנפש לקיום מצוות במחתרת
√	ד. 3. ציונות: • התפתחות התנועה הציונית • תוכנית בזל • זרמים בציונות ד. 4. התארגנות היהדות החרדית באירופה בשלהי המאה ה-19 א. ארגונים מקומיים • איחוד היהדות האורתודוקסית בגרמניה • מחזיקי הדת בגליציה ב. התארגנות אגודת ישראל • רקע, מטרות ופעולות • ועידת המבורג • ועידת קטוביץ (רבי יעקב רוזנהיים, החלטות עיקריות)
√	• הכנסיות הגדולות עד מלחמת העולם השנייה (החלטות עיקריות) • גדולי ישראל – המייסדים והמשתתפים: - רבי ישראל מאיר הכהן מראדין – "החפץ חיים" - רבי מאיר שפירא – המהר"ם מלובלין – הדף היומי - רבי אברהם מרדכי אלתר – ה"אמרי אמת" - רבי חיים עוזר גרודזינסקי מווילנה ג. החינוך החרדי בפולין בין שתי מלחמות העולם • קשיי התקופה בחינוך הבנים, תלמודי תורה, ישיבת חכמי לובלין • חינוך הבנות – תנועת "בית יעקב", ייסודה והתפתחותה (הגב' שרה שנירר)

היסטוריה – חינוך חרדי

תנועות במזרח אירופה ויהדות התפוצות

מתווה 35%

סמלי שאלונים: 30215 ו-30214

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'√'.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

תנועות ושיטות במזרח אירופה	
√	תנועת החסידות • מצב היהודים במזרח אירופה ערב תנועת החסידות • ה"בעל שם טוב" – מייסד תנועת החסידות • יסודות ועקרונות של תנועת החסידות
X	מפיקי החסידות • רבי דוב בער – המגיד ממזריטש • רבי אלימלך מליז'נסק • רבי יעקב יוסף – ה"תולדות יוסף" • רבי לוי יצחק מברדיצ'ב • רבי שניאור זלמן מלאדי • רבי נחמן מברסלב
X	• שושלת חסידית אחת מן החסידויות האלה: גור, קרלין, חב"ד, ברסלב, ויז'ניץ, בעלז, צאנז – ייחודיות ואישים מרכזיים
√	הגר"א: דרכו, מורשתו ותלמידיו: • בנו רבי אברהם • רבי חיים מוולוז'ין • רבי מנחם מנדל משקלוב • רבי ישראל משקלוב עולם הישיבות החדשות • וולוז'ין – אם הישיבות: תולדותיה, אישים בתקופות שונות: רבי יצחק מוולוז'ין, הנצי"ב – רבי נפתלי צבי ברלין, רבי חיים סולובייצ'יק • סגירת ישיבת וולוז'ין
X	• תולדות אחת הישיבות החדשות לאחר סגירת ישיבת וולוז'ין עד שנת תש"י: מיר, טלז, סלבודקה, פוניבז'
√	תנועת המוסר • מהות התנועה והרקע להקמתה • רבי ישראל מסלנט – דרכו ופעולותיו • זרמים בתנועת המוסר: קלם, נובהרדוק, סלבודקה

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"✓".
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

יהדות התפוצות	
✓	יהדות ארצות האסלאם (תימן, עיראק, מרוקו) 1. מצבם המדיני של היהודים בארצות האסלאם – חוקי עומר ויחס השלטונות 2. מצבם הכלכלי – עיסוקי היהודים 3. מצבם הרוחני: • המבנה הקהילתי והחיים בקהילה • החינוך • השפעת התרבות האירופית – חדירת ה"אליאנס" (כל ישראל חברים) והמאבק נגדו • שליחי דרבנן, עליות לארץ-ישראל גדולי ישראל ופעולותיהם • תימן: – רבי שלום שבזי – רבי יחיא צלאח – המהרי"ץ – רבי שלום שרעבי – הרש"ש • בבל – עיראק: – ר' עבדאללה סומך – ה"זבחי צדק" – רבי יוסף חיים – ה"בן איש חי" • צפון אפריקה – מרוקו: – רבי חיים בן עטר – ה"אור החיים" – רבי יעקב אבוחצירא – "אביר יעקב" – רבי רפאל ברוך טולדנו • טורקיה: רבי חיים פלאג'י – החבי"ף • מושגים כלליים: חכם באשי, כתר ארם צובא יהדות ארצות הברית 1. התפתחות המרכז היהודי בארצות הברית ממחצית השנייה של המאה ה-19 עד מלחמת העולם הראשונה: • המצב הכלכלי, החברתי והרוחני של היהודים בתקופה זו (כולל הזרמים הרוחניים שקמו ביהדות ארצות הברית) • הפעילות לביסוס החינוך היהודי בארצות הברית 2. התפתחות יהדות ארצות הברית מתקופת מלחמת העולם השנייה: • הקמת המרכזים הרוחניים • חצרות אדמו"רים: חב"ד, קלויזנבורג, סאטמר, באבוב (נדרשת חצר אחת) • התפתחות עולם הישיבות: רבי אהרן קוטלר ורבי משה פיינשטיין • בית יעקב – הרבנית קפלן • השפעה פוליטית וכלכלית של יהדות ארצות הברית והקמת ארגוני העזרה אנטישמיות מודרנית בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 • הגדרת המושג אנטישמיות מודרנית ומאפייניה • הביטויים וההפצה של האנטישמיות המודרנית: 1. אנטישמיות פוליטית: מפלגות, תעמולה, ספרות ועיתונות, קונגרס האנטישמים 2. עלילות דם: עלילת דמשק, משפט בייליס, משפט דרייפוס, הפרוטוקולים של זקני ציון
X	עלילת טיסה אסלר

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'✓'.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

חורבן יהדות אירופה	
1.	<u>המשטר הנאצי בגרמניה והיהודים עד תרצ"ט (1939)</u> • הנסיבות שהביאו לעליית הנאצים לשלטון בגרמניה והתבססות שלטונם • יהודי גרמניה הראשונים במלכודת: השלבים במדיניות האנטי־יהודית בגרמניה, אוסטריות וצ'כוסלובקיה בשנים תרצ"ג–תרצ"ט (1933–1939): – תעמולה – תהליכי החקיקה – הבידוד – עידוד ההגירה – המעבר לאלימות – ליל הבדולח, משמעותו והשלכותיו • בעיית ההגירה וועידת אוויאן • תגובת יהודי גרמניה • התארגנות פְּנים־יהודית ופְּנים־קהילתית • עצומת החוגים החרדיים והתמודדות עם גזרת השחיטה
2.	<u>מלחמת העולם השנייה והפתרון הסופי</u> <u>המדיניות נגד היהודים</u> • פולין: כיבוש וחלוקת פולין, מדיניות הגטואיזציה, תנאי החיים בגטאות, יודנראט • הפלישה לברית המועצות וראשית הרצח ההמוני • ועידת ואנזה • מחנות הריכוז וההשמדה • חיסול הגטאות והשילוחים למוות, צעדות המוות • הגירוש ממצרים ואירופה • יהודי צפון אפריקה בתקופת השואה: ג'רבה, לוב • כיבוש הונגריה וגורל היהודים (כולל פעולות הצלה) • שיתוף פעולה של האוכלוסייה המקומית בביצוע ההשמדה
3.	<u>מהלכים עיקריים במלחמת העולם השנייה 1939–1945</u> <u>קידוש ה' בחיים ובמוות</u> • קידוש ה' בחיים בגטאות ובמחנות פולין וליטא • הנהגה רבנית: הרב מנחם זמבה, הרבי מפיאסצנה, רבי אלחנן וסרמן • תפילה ולימוד • שו"תים כדוגמאות להתמודדות • סעד ועזרה • שמירה על הצלם היהודי, על הלוח היהודי, על החגים במחנה, על עזרה הדדית
4.	<u>זרכי התמודדות</u> • ניסיונות הצלה של קבוצות ויחידים על ידי יהודים: הרב מיכאל דב וייסמנדל, משפחת שטרנבוך, ועד ההצלה של אגו"י בארץ ובארה"ב • ניסיונות הצלה על ידי לא יהודים – חסידי אומות העולם והעם הדני • הצלת הישיבות (מיר) והאדמו"רים – גור, בעלז וקלויזנבורג • בריחה ליערות (פרטיזנים), החיים במסתור • מרד גטו ורשה • שיקום היהדות החרדית בתום המלחמה, האדמו"ר מקלויזנבורג ופועלו

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

X	5. <u>עמדת העולם החופשי בשאלת הצלת היהודים</u> • עמדת בעלות הברית בשאלת הצלת היהודים • עמדת המנהיגות הציונית • מאמצי עזרה והצלה של היהדות החרדית
√	6. <u>העולם היהודי אחרי החורבן</u> • מחנות עקורים • כיווני הגירה והשאיפה לעלות לארץ-ישראל

היסטוריה – חינוך חרדי

ארץ ישראל – חלק א וחלק ב

מתווה 35%

סמלי שאלונים: 30225 ו-30224

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'✓'.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב'X'.

ארץ-ישראל – חלק א	
ארץ-ישראל – ארץ הקודש – ישן מול חדש	
✓	המצב בארץ-ישראל בשנים ת"ק–ת"ר (1740–1840) 1. <u>מעמדה של האימפריה העות'מאנית – דפוסי שלטונה</u> - מעמד היהודים על פי תנאי עומר וחוק הקפיטולציות 2. <u>האוכלוסייה היהודית</u> - העדה הספרדית - העדה האשכנזית – עליות חסידים, עליית תלמידי הגר"א - עליית הרבנים מארצות המזרח: האור החיים והרש"ש - ביטול האיסור על ישיבת האשכנזים בירושלים - אישים ופועלים – רבי חיים יוסף דוד אזולאי – החיד"א – רבי מנחם מנדל מוויטבסק – רבי ישראל משקלוב ארץ-ישראל בשנים ת"ר–תרע"ד (1840–1914) <u>היישוב היהודי בירושלים</u> - הגידול באוכלוסייה - העליות מאירופה ומצפון אפריקה - העליות מגרמניה ומהונגריה - התגברות העלייה ממזרח אירופה
X	<u>הכלכלה</u> - הכוללים וכספי החלוקה - הוועד הכללי – כנסת ישראל, ירושלים - פקו"א (פקידים ואמרכלים) - התפתחות הדפוס והעיתונות

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

√	<u>משה מונטיפיורי ופעולותיו</u> <u>היצאה מן החומות</u> • גורמים, קשיים, יוזמות • שכונות חדשות בירושלים: משכנות שאננים, נחלת שבעה, מאה שערים • ההתיישבות ברחבי הארץ: ראש פינה ופתח תקווה <u>מוסדות החינוך בירושלים: התמודדות עם חדירת ההשכלה ופעילות המיסיון</u> • מוסדות: עץ חיים, חיי עולם, דורש ציון, בית היתומים דיסקין • חדירת ההשכלה: למל, אוולינה דה רוטשילד, בתי יתומים • המאבק על החינוך המקורי • פעילות המיסיון על רקע קשיי פרנסה, בריאות ודיור והמאבק נגד המיסיון <u>מנהיגי היישוב ופעולותיהם</u> • רבי שמואל מסלנט • רבי יהושע לייב דיסקין – הרב מבריסק • הרב יוסף חיים זוננפלד • רבי יעקב שאול אלישר – היש"א ברכה • רבי אברהם חיים גאגין – החכם באשי <u>היווצרות היישוב החדש:</u> • העלייה הראשונה • עליית חובבי ציון • המושבות הראשונות – הקשיים – תרומתו של הברון רוטשילד – שיטת הפקידות, נזקה הרוחני ותגובת גדולי ישראל (פולמוס השמיטה) <u>העלייה השנייה</u> • התיישבות שיתופית • ייסוד תל אביב • עליית התימנים • מלחמת השפות ומסע התשובה
	<u>ארץ-ישראל תחת שלטון המנדט הבריטי</u> א. רקע: כיבוש ארץ-ישראל על ידי הבריטים במלחמת העולם הראשונה ב. ארץ-ישראל בתקופת מלחמת העולם הראשונה • סבלו של היישוב היהודי בארץ-ישראל • חלקו של היישוב היהודי במאמץ המלחמתי • הצהרת בלפור: מניעים, תוכן, השלכות, דעת גדולי ישראל ג. יחסי יהודים-בריטים-ערבים בתקופה שבין שתי מלחמות העולם מעבר בין משטר צבאי לשלטון אזרחי • ועד הצירים • ראשית תקופת הנציבים • המנדט ומשמעותו <u>הסלמה ביחס הערבים ליהודים: פרעות תר"פ-תרצ"ו</u> <u>החרפת המדיניות הבריטית עד לספר הלבן השלישי:</u> • ועדות חקירה • הספרים הלבנים

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

X	תגובות והתמודדות של היישוב היהודי • התפתחות המחברות • ראשית ההעפלה • חומה ומגדל
√	ד. התפתחות היישוב היהודי בין שתי מלחמות העולם העלייה השלישית, הרביעית והחמישית – בכל עלייה: • גורמים • מאפיינים • שמות (שלושה יישובים ושני מפעלים ו/או מוסדות בכל עלייה) • תרומתם והשפעתם על התפתחות היישוב בארץ-ישראל מתוך הדגשת התרחבות היישוב החרדי הקמת מוסדות הנהגת היישוב היהודי בארץ-ישראל והפעילות לשמירת הצביון היהודי • מוסדות כנסת ישראל והוועד הלאומי • רבנות ירושלים • הרבנות הראשית • הסוכנות היהודית – אישורי עלייה • חוקת הקהילות • כינוך • אישים ופועלים: - הרב שלמה אליעזר אלפנדרי – ה"סבא קדישא" - הרב אברהם יצחק הכהן קוק - פרופסור יעקב ישראל דה האן - רבי משה בלוי
ארץ-ישראל – חלק ב	
√	ארץ-ישראל ממלחמת העולם השנייה ועד הקמת המדינה 1. מלחמת השחרור – תש"ח • שלב ראשון: מן ההצבעה באו"ם ועד הכרזת העצמאות: - מצב היישוב היהודי (קשיים כלכליים, מורליים, ביטחוניים ומדיניים) - המאבק על ירושלים ועל הדרך אליה - המפנה הראשון – מבצע נחשון - נפילת העיר העתיקה • שלב שני: מהכרזת המדינה ועד הסכמי שביתת הנשק: - חידוש פלישת צבאות ערב - ההתארגנות בהפוגה הראשונה - השינויים במערכה בקרבות עשרת הימים - מבצעים אחרונים לשחרור הנגב (לדוגמה: מבצע יואב, מבצע עובדה) - הסכמי שביתת הנשק

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"√".

הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב"X".

מדינת ישראל – מהכרזת המדינה בה' באייר תש"ח עד לאחר מלחמת יום הכיפורים	
√	1. <u>הכרזת המדינה והקמת מוסדות שלטון</u> - פרשיות מרכזיות: השילומים, פרשת קסטנר ומשפט אייכמן - גלי העלייה: א. 1948–1951, ב. 1951–1960 – היקפם ומאפייניהם - הקשיים וההתמודדות בקליטת העלייה: דיור, כלכלה, חברה וחינוך - פתרונות: מדיניות הצנע, מחנות העולים, מעברות, עיירות פיתוח, ישראל השנייה
	2. <u>המאבק על נפש הילד במחנות העולים</u> - ביטול הזרמנים בחינוך והקמת החינוך העצמאי - בעיית הגיוס וגזרת גיוס הבנות
	<u>היהדות החרדית במדינת ישראל</u> - הסכם הסטטוס קוו - התפתחות החינוך: החינוך העצמאי, חינוך הבנים, חינוך הבנות, ישיבות חדשות - התפתחות מקומות יישוב לציבור החרדי - גדולי ישראל:
	– רבי אברהם ישעיהו קרליץ – ה"חזון איש" – האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא – רבי עזרא עטייה – "המורה" – רבי דב בעריש ויידנפלד – הרב מטשעבין – רבי יוסף שלמה כהנמן – הרב מפוניבז' – רבי יצחק זאב סולובייצ'יק – הרב מבריסק – רבי ישראל אלתר האדמו"ר מגור – ה"בית ישראל"
	<u>מדיניות חוץ וביטחון של מדינת ישראל עד למלחמת יום הכיפורים</u>
	<u>הסכסוך הערבי-ישראלי:</u> מוקדים: בעיית הפליטים, סכסוך המים, בעיית הגבולות, ייסוד הפת"ח, הקמת אש"ף, האמנה הפלסטינית
	- מלחמות בין ישראל למדינות ערב: מבצע קדש, מלחמת ששת הימים, מלחמת יום הכיפורים – בכל מלחמה: רקע, גורמים ותוצאות